

Nieuwsbrief maart 2010

Inhoud

- 1 *Actueel*
- 2 *Gesignaleerd*: over de kwaliteit van digitale leermiddelen
- 3 *Juridische zaken*: beter voorkomen dan uitvechten
- 4 *Literatuurlijst educatief schrijven*

Educatieve auteurs: professionele kwaliteit!

Programma van de VvEA-ledendag op zaterdag 12 juni 2010

Plaats: Van Deysselhuis, De Lairessestraat 125, 1075 HH Amsterdam

10.00 uur Ontvangst

10.15 uur Algemene ledenvergadering

11.15 uur Inleiding themaprogramma: **'Digitaal leermateriaal: kans of bedreiging?'**

11.30 uur Workshopronde 1*

12.30 uur Lunchpauze met zeepkistsprekers

13.00 uur Workshopronde 2*

14.00 uur Afsluiting

* Nadere informatie volgt op de VvEA-website.

1 Actueel

- Op 12 juni 2010 gaan VvEA-leden tijdens de ledendag met elkaar in gesprek over het thema 'Digitaal leermateriaal: kans of bedreiging'. Zie het programma hierboven. Het themaprogramma wordt vooraf gegaan door de algemene ledenvergadering. Wilt u erbij zijn, of wilt u een actieve bijdrage leveren aan het programma, bijvoorbeeld in de vorm van een stand, workshop, presentatie of spreektijd op de zeepkist? Meldt u zich dan aan bij het secretariaat (info@educatieveauteurs.nl).
- Naar aanleiding van recente ontwikkelingen heeft het bestuur besloten tot het voeren van een nieuwe slagzin, namelijk: ***Educatieve auteurs: professionele kwaliteit!***. Deze vervangt de oude slagzin *Educatieve auteurs: onmisbaar!*. Met de nieuwe slagzin willen we er geen twijfel over laten bestaan dat educatief schrijven voor derden een apart beroep is en dat we willen werken aan een goede beroepsuitoefening met producten van hoge kwaliteit.
- Het filmpje dat leraar24 maakte tijdens de VvEA-conferentie in Tilburg op 1 oktober 2009 kunt u zien op www.leraar24.nl onder de titel 'Zelf digitaal lesmateriaal maken'.
- Op 10 december 2009 heeft een deel van het bestuur verkennend overleg gevoerd met de Commissie Auteursrecht (CGA) van de Groep Educatieve Uitgeverijen (GEU) over gemeenschappelijke belangen, zoals duidelijke contracten, bekendheid geven aan reproprecht en professionalisering van auteurs.
- Op 4 januari 2010 verzorgden Tom van der Geugten, Arno Reints en Hendrienne Wilkens namens VvEA, FLOT en CLU een workshop 'Zelf leermateriaal maken: wil ik dat en kan ik dat?' voor een groep leraren op ORS Lek en Linge in Culemborg. Aan de hand van

diverse overzichten stelden deelnemers hun competenties en ambities vast. Voor de meesten gold dat ze nog weinig inzicht hadden in de eisen van goed educatief schrijven. Binnenkort volgt overleg met de schoolleiding over een scholingsprogramma voor een aantal belangstellende leraren vanaf september 2010.

- Naar aanleiding van een oproep van het VvEA-bestuur deden diverse leden suggesties voor verenigingsactiviteiten in verband met het primair onderwijs. Daarbij werd er nogal eens gemopperd op het slechte honoreringssysteem van uitgeverijen. Het bestuur zal dit in het overleg met de GEU aan de orde stellen. We weten dat dit bij uitgeverijen een gevoelig punt is. Een veel genoemd aandachtspunt was het waarborgen van kwaliteit en de ondersteuning van educatieve auteurs aan de hand van ons competentieprofiel. Het bestuur zal op de ledendag op 12 juni een commissie Kwaliteit en scholing po instellen, die zich zal profileren via LinkedIn. Wilt u meedenken en meedoen, meldt u zich dan aan bij het secretariaat.
- Een flink aantal VvEA-leden heeft zich al aangemeld op LinkedIn bij de groep Educatieve auteurs, waar intussen al discussies zijn gestart over: 'Wikiwijs: meedoen?', 'Auteursrecht en digitaal leermateriaal' en 'Educatieve auteurs hebben het niet zo op online social media'. Het is misschien even wennen aan dit medium, maar we kunnen het zeker gebruiken om van de VvEA nog meer een actieve en krachtige vereniging te maken. Zie voor aanmelding de vorige nieuwsbrief.
- Op initiatief van Arno de Bruin is een aantal VvEA-leden in de regio Nijmegen onlangs bijeengekomen voor een intervisiebijeenkomst. Leden die dit goede voorbeeld in hun eigen regio willen volgen kunnen zich voor ondersteuning melden bij het secretariaat.
- Als resultaat van de correspondentie met minister Plasterk (zie vorige nieuwsbrief) is de VvEA onlangs benaderd door het Ruud de Moor Centrum om met andere organisaties mee te werken aan de component Professionalisering van het programmaplan Wikiwijs.
- Sinds 4 januari is Ellis de Rover (27) de nieuwe bureaumedewerker van de VvEA. Ellis heeft Film- en televisiewetenschappen gestudeerd aan de Universiteit Utrecht. Naast haar werkzaamheden voor de VvEA is Ellis tevens werkzaam bij de Vereniging van Schrijvers en Vertalers (VSenV) en de Freelancers Associatie (FLA). Bij de VvEA is zij bereikbaar op dinsdag- en woensdagochtend (tel.020- 320 43 78; info@educatieveauteurs.nl)

2 *Gesignaleerd:* over de kwaliteit van digitale leermiddelen

Deze rubriek spitsen we dit keer toe op recente publicaties over de kwaliteit van digitale leermiddelen.

Kwaliteitsborging

In juni 2009 sprak de VvEA in haar brief aan minister Plasterk haar zorg uit over de kwaliteit van leermateriaal dat gemaakt wordt door een groeiend aantal leraren. In zijn Tweede Kamerbrief over Wikiwijs (april 2009) had de minister de verwachting uitgesproken dat Wikiwijs aan de kwaliteit van leermiddelen zou bijdragen, maar hoe deze het best kon worden gewaarborgd zou bij de verdere uitwerking alle aandacht moeten krijgen. In het daarna volgende *Programmaplan Wikiwijs* (juni 2009) is over kwaliteitszorg te lezen: 'De kwaliteit van het leermateriaal is cruciaal. Het is dan ook niet meer dan logisch dat er ook binnen Wikiwijs sprake is van een kwaliteitskader en kwaliteitsprocessen. Ze zijn echter gebaseerd op andere principes dan bij de meer traditionele leermaterialen de gewoonte is. Bij open content en open leermateriaal berust de kwaliteit op reputatie en collectieve intelligentie.' (p. 76/77) Wikiwijs wil werken met drie vormen van kwaliteitsborging: 1 peer review (gebruikers beoordelen elkaars werken en voorzien het van feedback); 2 adoptiegroepen (gerenommeerde instellingen keuren bepaalde leermaterialen); 3

professionele / kundige gebruikers ('Kwalitatief goed werk vraagt om competenties op het gebied van vakinhoud, didactiek, pedagogiek, schrijfvaardigheid, samenwerking, metadatering, structurering, vormgeving en technologie.')

Metten met welke maten?

Intussen wordt op diverse plaatsen nagedacht over kwaliteit van digitale leermiddelen. Op www.wikiwijs.nl is te lezen: 'De VO-raad neemt de verantwoordelijkheid voor de kwaliteit van het open leermateriaal voor het voortgezet onderwijs in Wikiwijs. Ook zal de VO-raad zorgen voor de realisatie van een kerndoeldekkend en eindtermdekkend leermaterialenbestand van praktijkonderwijs tot en met gymnasium.' Vanaf oktober 2009 bevat het tijdschrift *Van twaalf tot achttien* een middenkatern van het Innovatieplatform VO met nieuwtjes over digitaal leermateriaal. In november schreef Toine Maes, directeur van Kennisnet: 'Mijn inschatting is dat het begrip kwaliteit van leermateriaal toe is aan een herdefiniëring. Samen met collectieaanbieders zal er in samenwerking met SLO gekeken worden naar kwaliteit van leereenheden, maar ook naar de kwaliteit van leerlijnen waarin open en commercieel leermateriaal, gedigitaliseerd en boekmateriaal worden gecombineerd.' Jammer genoeg kan ik deze uitspraak niet zo goed rijmen met de uitspraken uit het programmaplan. Wie gaan er meten en met welke nieuwe maten? Gaat er echt zo veel veranderen, of wordt hier hete soep opgediend. Als educatief auteur voor een educatieve uitgeverij heb ik de afgelopen 20 jaar niet anders meegemaakt dan een voortdurende toename van en verschuiving in kwaliteitseisen, om tegemoet te komen aan ontwikkelingen in het onderwijs. Gaat het bij de digitalisering van leermateriaal niet om een volgende stap op dezelfde weg?

Een interessant antwoord vond ik in het artikel 'Open leermiddelen van Math4all' van Johan Gademan in *Van twaalf tot achttien* van november 2009. Hij schrijft: 'Over de kwaliteit van open leermiddelen wordt verschillend gedacht. Kwaliteit is een verzamelterm van een aantal gemeenschappelijke kenmerken, zoals prijs, gebruiksgemak, opbrengst, serviceniveau, levertijd et cetera. Je zou ook kunnen zeggen dat een leermiddel kwaliteit heeft als het voldoet aan de verwachtingen van de afnemer, dus als de afnemer tevreden is.' Gelukkig vindt Gademan dat het uiteindelijk gaat om het onderwijsleerproces en de opbrengst voor de leerling. 'De kwaliteit van een open leermiddel moet mijns inziens niet bepaald worden door het feit of het draait in elo X of Y, maar vooral of de leerlingen er beter van worden.' Onlangs publiceerde Kennisnet de *Handreiking Kwaliteit digitaal leermateriaal*, een boekje bestemd voor ontwikkelaars van digitaal leermateriaal met een set kwaliteitskenmerken met uitleg en voorbeelden (www.kennisnet.nl).
(TvdG)

3 Juridische zaken: beter voorkomen dan uitvechten

Een belangrijk deel van het werk van de VvEA is het geven van individuele juridische adviezen aan leden. Het moet daarbij gaan om zaken die raken aan hun auteurschap. Vaak zullen dat contractkwesties zijn. In eerste instantie kan advies worden gegeven door de coördinator Annemarie van Toorn. Vaak is dat afdoende. Zie ook de checklist voor contracten op het alleen voor leden toegankelijke deel van de VvEA-website. Indien dit niet voldoende is en er sprake is van een (dreigend) juridisch conflict, kan de zaak worden voorgelegd aan de speciaal voor dit doel opgerichte Stichting Rechtshulp Auteurs.

In de nieuwsbrief wilden we berichten over zaken waarbij juridische hulp met succes werd ingeroepen, maar we stuiten op het probleem dat geschillen vaak eindigen met een schikking, waarbij absolute geheimhouding wordt afgesproken.

Als alternatief schreven we op basis van verzamelde informatie het volgende, meer algemene artikel.

Wat kun je doen?

Sinds haar oprichting heeft de VvEA een aantal leden bij moeilijke juridische zaken begeleid. En ook vandaag lopen er zaken, waarbij de VvEA educatieve auteurs ondersteunt in hun geschillen met hun uitgeverijen. Vaak zijn het slepende zaken, die in een aantal gevallen in het financieel voordeel van de auteurs eindigden, maar er was ook altijd forse relationele en emotionele schade. Daarom is het goed als auteurs weten waar ze op moeten letten.

Als je gaat schrijven voor een uitgeverij ontwikkelt zich meestal een goede relatie tussen jou en je uitgever. Je werkt immers samen aan een product. In het goede geval heb je bij elk project in een vroeg stadium een auteursovereenkomst afgesloten, waarin de rechten en plichten van beide partijen zijn vastgelegd. Maar vervolgens kun je geconfronteerd worden met dingen die niet duidelijk zijn afgesproken, en wat dan?

Wat kun je doen als uitgevers extra eisen aan je stellen, zonder dat daar een extra beloning tegenover staat? Wat kun je doen als jouw boek ook als e-book wordt uitgegeven, terwijl in het contract niet duidelijk is of dat wel of niet valt onder 'uitgave als boek'? Wat kun je doen als je je royalty's later ontvangt dan de contractueel afgesproken datum? Wat kun je doen als je uitgever jouw teksten publiceert zonder vermelding van je naam? Wat kun je doen als je in een overeenkomst beperkte rechten hebt verleend op jouw tekst- en beeldmateriaal (bijvoorbeeld in een bepaalde methode), en je merkt dat je uitgeverij jouw materiaal heeft verwerkt in uitgaven die buiten die beperkte rechten vallen (bijvoorbeeld in een methode van een verwant vak)?

In alle gevallen geldt: doe je mond open, want wie zwijgt stemt toe. Lees de gesloten overeenkomst erop na, wijs je uitgever er schriftelijk op dat hij in strijd met de gesloten overeenkomst handelt en laat weten wat jij van hem verwacht, zoals automatische betaling van rente bij te late betaling, schriftelijke afspraken daarover bij mogelijke herhaling en opname van een standaard renteregeling in alle toekomstige contracten. Belangrijk is ook dat je in dit soort gevallen samenwerkt met lotgenoten en dat je in een vroeg stadium al juridische zaken met medeauteurs bespreekt, bijvoorbeeld in een eigen uur voorafgaande aan een auteursvergadering. Samen sta je sterker. Wees bij onrechtmatigheden vooral duidelijk in je bewoordingen. Bewaar alle correspondentie, zeker gezien de regelmatige personele wisselingen bij uitgeverijen, waardoor gemaakte afspraken in de vergetelheid kunnen raken.

Roep de VvEA te hulp

Als je uitgever het niet met je eens is, mag je verwachten dat hij je uitnodigt voor een gesprek om de zaak te bespreken. Een dergelijk gesprek verloopt meestal in de gebruikelijke gemoedelijkheid. In het goede geval kom je tot overeenstemming. Zorg dan dat dit schriftelijk wordt vastgelegd. Je kunt notities maken van de gemaakte afspraken en deze als verslag aan je uitgever mailen, met een verzoek om akkoordverklaring. In het slechte geval word je het niet eens en ga je uiteen met een duidelijk en niet gering meningsverschil. Tijdens het onderhandelingstraject met de uitgever kan je op alle momenten de VvEA te hulp te roepen. Regelmatig vragen leden telefonisch advies aan coördinator Annemarie van Toorn, als juriste deskundig op het terrein van auteursrecht. Vaak adviseert zij bij het opstellen van een brief aan de uitgeverij waarin deze gewezen wordt op een onrechtmatigheid en waarin deze gevraagd of gesommeerd wordt om op een bepaalde manier te handelen. Als dat niet het gewenste resultaat oplevert heb je als benadeeld auteur een belangrijke mijlpaal bereikt. Zodra je juridische stappen onderneemt tegen je uitgeverij, is je relatie met hem kapot. Je komt nu tegenover elkaar te staan in een juridisch conflict waarin het vooral om geld gaat, maar ook om reputatieschade aan beide kanten. In dat

stadium kan je bij het bureau van de VvEA een aanvraag indienen voor ondersteuning door de Stichting Rechtshulp Auteurs.

De Stichting Rechtshulp Auteurs is in 1990 opgericht om financiële ondersteuning te bieden aan schrijvers en vertalers die bijstand of bemiddeling van juridische of boekhoudkundige aard behoeven in conflicten die verband houden met hun auteurschap. Een eerste advies, indien door het Rechtshulpbestuur toegewezen, wordt tot 1000 euro vergoed. Voor verdere bemiddeling in een zaak dient opnieuw ondersteuning te worden aangevraagd. Die wordt alleen verleend als de aanvrager ten tijde van de eerste aanvraag al ten minste een jaar lid van de VvEA of aangeslotene van LIRA was. Indien het bestuur van Rechtshulp beslist de zaak te steunen wordt een eigen bijdrage van 5% van de advocaatkosten gevraagd. Een van de voorwaarden voor rechtshulp is dat de uitkomst van de procedure in principe van belang is voor de hele beroepsgroep waartoe de aanvrager behoort. Maar ook het financiële belang van de aanvrager wordt gewogen. Voor meer informatie kun je het Reglement van de Stichting Rechtshulp Auteurs downloaden (<http://www.educatieveauteurs.nl/contracten>).

Gelijkwaardigheid en wederkerigheid

Rechtszaken kunnen erg complex worden, met dikke dossiers waar je je als eisende partij doorheen moet worstelen. Rechtszaken kunnen ook slopend zijn. Ze eindigen meestal na lange tijd met een schikking zonder echte winnaar. Juridische conflicten kun je beter voorkomen, dan uitvechten. Zorg daarom dat je bij elk auteursproject vanaf het begin goed weet wat jouw positie is ten opzichte van je uitgever: wat verwacht jij van mij (zoals kopij op tijd inleveren) en wat verwacht ik van jou (zoals royalty's op tijd betalen). Hoe gemoedelijk de relatie met je uitgever ook is, het is in de eerste plaats je zakenrelatie. Ga principieel uit van gelijkwaardigheid en wederkerigheid: wat voor mij geldt, geldt ook voor jou. (TvdG/AvT)

4 Literatuurlijst educatief schrijven

In deze nieuwsbrief hebben we weer een lijst met aanvullingen op onze literatuurcollectie. Wilt u ook een publicatie toevoegen? Mail dan uw titelbeschrijving met korte bespreking naar het secretariaat. Wilt u vermelde literatuur raadplegen (in het Van Deysselhuis)? Maak dan per mail een afspraak met het VvEA-bureau.

Bronkhorst, John, *Basisboek ICT-didactiek*, Baarn 2005/2007.

Speciaal handboek voor po, vo en mbo met uitgebreide aandacht voor het digibord als didactisch hulpmiddel, leerlingactiviteiten op het digibord, zelf lessen maken en nieuwe didactische mogelijkheden.

Bijlsma, Allard en Jori Mur, *Handboek DigiBord & Didactiek*, Bodegraven 2009.

Speciaal handboek voor po, vo en mbo met uitgebreide aandacht voor het digibord als didactisch hulpmiddel, leerlingenactiviteiten op het digibord, zelf lessen maken en nieuwe didactische mogelijkheden.

Brummelhuis, Alfons ten en Melissa van Amerongen (red.), *"Hier heb ik niets aan!". Essays over bruikbaar digitaal leermateriaal*, Zoetermeer 2009 (op: <http://www.kennisnet.nl/>).

Door Kennisnet uitgegeven bundel met uiteenlopende meningen van deskundigen die de complexiteit van de materie weerspiegelt.

Kral, Marijke, *Vijftien jaar onderwijs & ict in vogelvlucht*, Arnhem/Nijmegen 2009 (op: <http://digitaalleermateriaal.kennisnet.nl/maken>).

Tekst van een lezing over verleden, heden en toekomst van ICT in het Nederlandse onderwijs.

Land, Jentine, Ted Sanders en Huub van den Bergh, 'Duidelijke leerteksten in het vmbo', in: *Levende talen tijdschrift*, december 2009.

Artikel over onderzoek van formulering van schoolboekteksten voor geschiedenis in het vmbo. Zie ook eerdere publicaties van Land.

Geugten, Tom van der, 'Functioneel gebruik van werkwoordstijden in educatieve teksten over het verleden, in: Steven Vanhooren en André Mottart (red.), *Drieëntwintigste conferentie Het Schoolvak Nederlands*, Gent 2009 (op: http://taaluniversum.org/onderwijs/conferentie_het_schoolvak_nederlands/bundels/23/281/).

Schriftelijke versie van de workshop over 'Het verhaal van Pim Fortuyn', verzorgd tijdens de algemene ledenvergadering van de VvEA in 2008.

Geugten, Tom van der (red.), *Leren arrangeren en ontwikkelen van digitaal leermateriaal. Module voor de lerarenopleidingen*, Zoetermeer 2010 (op: <http://digitaalleermateriaal.kennisnet.nl/maken/modulevoorlerarenopleidingen>)

Publicatie van Kennisnet over leermateriaal dat een leraar voor zichzelf moet kunnen maken. Deze module kan door lerarenopleidingen gebruikt worden bij de implementatie van de Kennisbasis ICT. Interessant zijn de beschrijvingen van praktijkvoorbeelden uit po, vo en mbo en de matrix waarin diverse niveaus van digitale leermiddelen worden onderscheiden (bijlage 3). Auteurs die hun achterstand op dit terrein willen inhalen kunnen de module gebruiken voor zelfstudie.

Myk, Alexandra, Bram Litjens, *Handreiking Kwaliteit digitaal leermateriaal*, Zoetermeer 200? (op: www.kennisnet.nl).

Publicatie van Kennisnet, bestemd voor ontwikkelaars van digitaal leermateriaal met een set kwaliteitskenmerken met uitleg en voorbeelden.

Schuwer, Robert & Darco Jansen, *Zeven mythes over open leermiddelen*, 2009 (op: <http://cop.rdmc.ou.nl/openmethodes/Artikelen/MythesOER.pdf>).

Artikel over onjuiste aannames, zoals 'oude leermiddelen zijn inferieur' en 'nieuwe leermiddelen zijn inferieur'.

Colofon

Deze onregelmatig verschijnende nieuwsbrief wordt verzorgd door het bestuur en is bestemd voor de leden van de VvEA. Zij krijgen de nieuwsbrief per e-mail toegestuurd. Indien u geen prijs stelt op toezending van de nieuwsbrief kunt u dit laten weten door een e-mail te sturen naar info@educatieveauteurs.nl of te bellen met 020 -320 43 78. Voor overige contactgegevens kunt u op de website kijken.